

TALLINNA KOOLID ■ Pearahasüsteemi mõttetult jäik rakendamine on võlgadesse viinud juba kolm Mustamäe gümnaasiumi.

Sõjakommunism nõõrib koole

INGMAR MUUSIKUS

PEKKA ERELT

Tallinna Mustamäe Gümnaasiumi direktor Kaidor Damberg ootab murega päeva, millal tuleb hakata õpetajaid lahti laskma. Kauaks raha veel palga maksmiseks jätkub, seda Damberg ennustada ei julge.

“Võibolla mai lõpuni, väga tõenäoline, et puhkuseraha enam maksta ei ole,” arvutab direktor.

Juba praegu on koolil kaelas võlg, mis augusti lõpuks küünib 311 000 kroonini.

Jalad löi gümnaasiumil alt ära aasta algul toimima hakanud pearahasüsteem. Sarnaselt sõjakommunistide võrdsustati kõik koolid, arvestamata nende eripära. Loeti lihtsalt pead kokku ja anti raha. See andis eelise koolidele, kus on rohkem algklassiõpilasi, kelle koolitamiseks on vaja tunde ja seega ka õpetajaid tunduvalt vähem kui gümnaasiumi osas. Alklasside suur arv tasakaalustab gümnaasiumiklasside suuremad kulud.

Mustamäe Gümnaasiumis on aastaid rõhutatud gümnaasiumi-osa eelisarendamisele, mistõttu siin

on tavakooliga võrreldes vähem algklasse, mille arvelt gümnaasiumikulusid tasakaalustada.

“Ma ei ole siiani aru saanud, miks Tallinnas kolhoosi tehakse,” kommenteerib Mustamäe linnaosa haridusosakonna juhataja Tiiu Polli. Tema sõnul töötab haridusameti võrdsustav rahajagamine kaasa süvaõppe hävimise Mustamäe koolides, kuna koolidele eraldatavast rahast selleks nüüd enam ei piisa. Praegu on selgelt võlgades juba kolm kooli. Mustamäe Gümnaasiumile lisaks on kriitilises seisus Tallinna Tehnikagümnaasium 207 000- ja Mustamäe Realgümnaasium 230 000kroonise võlakoores. Ka neid “võlglasti” iseloomustab gümnaasiumi-osa eelistamine oma arengukavas.

Tallinna Haridusameti juhataja Erkki Piisang kooliainete süvaõpet aga ei tunnista, sest riiklik õppekava seda enam ette ei näe.

Polli sõnul olid pearahasüsteemi niisugusel kujul rakendamise vastu Kesklinn ja Mustamäe linnaosa, kuid Tallinna Haridusamet ei võtnud nende argumente kuulda.

Pearahasüsteem on liiga paindumatu

Mustamäe Gümnaasiumi hoolekogu esimees Arne Pajula peab koolide eripära mittearvestavat jäika pearahasüsteemi ebaotstarbekaks. “Gümnaasiumis kulub õpetamiseks vähemalt 2,5 korda enam raha kui algkoolis. Linnavalitsuse ametnikel soovitsin teha kõik selleks, et koolil oleks võimalik jätkata seaduses ettenähtud mahtudes hariduse andmist nii, et oleks tagatud õpetajate seaduses ettenähtud palgatase,” ütleb Pajula.

Erkki Piisangu sõnul aga toimib ühtlane pearahasüsteem Tallinnas normaalselt ja seda muuta pole tarvis. Mustamäe koolides tekkinud raharaskused polevat mitte pearaha, vaid mustamäelaste endi süü.

“Mustamäe haridusosakonna juhataja ja Mustamäe Gümnaasiumi direktor ei tunne seadusi ega nõua nende täitmist,” väidab Piisang. “Mustamäe oli harjunud saama teiste linnaosadega võrreldes hoopis rohkem raha ja olukorra muutudes ei oska nad enam toime tulla.”

Konflikt Mustamäe ja Tallinna haridusjuhtide vahel näitab selgesti, et pearahasüsteemi rakendamine on vähemalt Tallinnas olnud vähe ettevalmistatud. Kõiki ei saa ühe mõõdupuuga mõõta. Raskustesse pole sattunud üksnes Mustamäe koolid, vaid ka näiteks Tallinna Inglise Kolledzh.

Oma tuleviku pärast tunnevad muret teisedki koolid.

“Oleme seni toime tulnud tänu sellele, et pearahasüsteem pole veel nii jäigalt rakendunud. Kui rakendub, siis on karta, et satume täbarasse olukorda,” arvab Nõmme Gümnaasiumi direktor Heiti Aarna. Nõmme Gümnaasiumis pole algklasse üldse, kuid Nõmme Linnaosavalitsuse rahalisel toel on seni suudetud pinnal püsida.

Kuni linna haridusjuhid omavahel piike murravad, otsivad Mustamäe Gümnaasiumi lastevanemad ise võimalusi normaalse haridusandmise jätkumiseks koolis. Inglise keele süvaõppe osas on nad juba kokkuleppel jõudnud. “Selle jätkumiseks vajaliku täiendava raha anname me ise.”

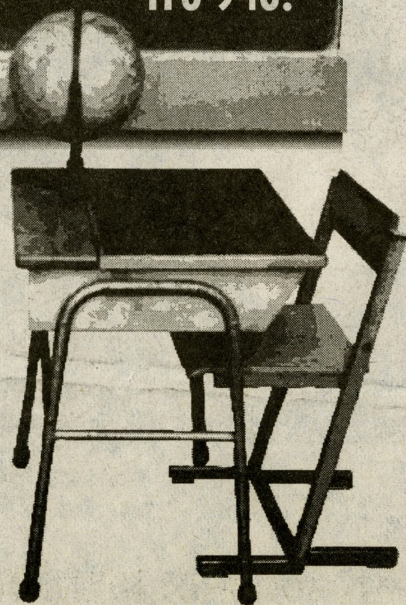

Katse pearahaga: Mustamäe Gümnaasiumi direktor Kaidor Damberg.

Mustamäe gümnaasiumi rahakott 1998

Tulud	Kulud
Pearahadest laekub palkadeks 2 090 164.-	Õpetajate palgad vastavalt valitsuse määrusega nr 268, 31.12.97. kinnitatud tarifikatsiooninimekirjale 2 146 333.-
Lapsevanemad tasuvad lisaõppe eest 173 948.-	Kooli juhtkonna palgad 158 160.-
	Klassijuhatamise tasu 162 683.-
	Täiendõppe tasu 173 948.-

Puudu
377 012
krooni

Pearahasüsteem

Pearaha on riigieelarvest tulenev summa, mida üks keskmine õpilane koolile aastas sisse toob. Selline süsteem töötab edukalt paljudes riikides. Raha sidumine õpilaste arvuga koolis peaks teoreetiliselt tagama koolide parema majandamise, sest raha liigub koos õpilasega just sinna kooli, kus ta õpib.

Süsteem on alles käivitumise esimeses faasis ja seetõttu on poleemika selle ümber täiesti loomulik nähtus. Hetkel mõjutab pearaha vaid õpetajate palku.

Rakendades täieliku võrdsuse printsiipi, toob nii 1. klassi jõnglane kui ka abiturient koolile täpselt sama summa — 4360 krooni. Samal ajal, kui 1. klassi õpilase õpetamiseks nädalas on vaja 20 töötundi, kulub abituriendi kohta keskmiselt 50 töötundi. Vahe on täpselt 2,5kordne. Igati lihtne ja loogiline oleks süsteem, kus näiteks abituriendi pearaha määramisel kasutataks sama kordajat. Siis välditaks olukorda, kus gümnaasiumiklasside õpetajate palgafond moodustub algklassiõpilaste pearaha arvel.

Probleem on tekkinud eelkõige koolides, kus algklassid puuduvad või on neid vähe. Selliste koolide – gümnaasiumide teke on 90ndate alguses Tallinna Haridusameti poolt heakskiidetud pikaajaliste arengukavade elluviimise tulemus.

Gümnaasiumide loomise tagamõte oli täpselt sama mis pearahal – parem majandamine. Kõrgema kvalifikatsiooniga gümnaasiumiõpetajatele piisava koormuse andmiseks peab koolis olema vähemalt kolm paralleelklassi.

Pearahasüsteemi täpsel rakendamisel on suur roll kohalikel omavalitsustel, kellel on kõik õigused ja kohustused reguleerida raha liikumist oma territooriumil.